

Thành tựu thu hút **FDI**:

Nghệ An "Vui Xuân"

SONG KHÔNG QUÊN NHIỆM VỤ

Nhiều năm trước, Nghệ An chưa phải là điểm đến hấp dẫn của các nhà đầu tư nước ngoài. Nhưng nhờ áp dụng “5 sẵn sàng” đã giúp tỉnh tạo “cú hích” thu hút vốn FDI, “bứt phá” đứng top 10 cả nước trong năm 2023... Tuy nhiên, để nắm bắt được cơ hội vàng và ngày càng phát triển hơn nữa, Nghệ An cần trở thành điểm đầu tư “thuận lợi - tin cậy - hiệu quả”.

Cũng trao đổi với TS. Lê Xuân Sang - Phó Viện trưởng Viện Kinh tế Việt Nam về vấn đề này, từ đó đưa ra một số khuyến nghị trong thời gian tới.

PV: Trong “bức tranh kinh tế” của tỉnh Nghệ An, kết quả thu hút vốn FDI năm 2023 tiếp tục là một điểm sáng. Ông đánh giá như thế nào về kết quả đó, thưa ông?

TS. Lê Xuân Sang:

Như chúng ta đã biết, trong hai năm trở lại đây, Nghệ An đã trở thành một “điểm sáng” trong bức tranh thu hút nguồn vốn FDI của cả nước. Theo thống kê, năm 2022, vốn FDI đăng ký vào tỉnh Nghệ An đạt gần 1 tỷ USD, tăng hơn gấp 3 năm 2021; năm 2023 lên đến gần 1,5 tỷ USD, tăng hơn gấp rưỡi so với năm trước. Như vậy, trong hai năm 2022, 2023 Nghệ An liên tục đứng trong Top 10 địa phương về thu hút vốn ngoại. Kết quả hai năm này cũng đáng lưu ý khi so với các

địa phương cận kề có điều kiện địa kinh tế, trình độ phát triển kinh tế - xã hội tương đồng là Thanh Hóa và Hà Tĩnh, khi năm 2022, FDI vào Thanh Hóa chỉ còn hơn 73 triệu USD; Hà Tĩnh tuy cũng tăng mạnh song chỉ hơn 273 triệu USD. Đây là kết quả rất đáng khích lệ khi xét về tổng vốn đăng ký mỗi năm và tốc độ tăng.

Vốn FDI đăng ký lũy kế vào Nghệ An đến 2023 so với 2 địa phương lân cận là không nhiều (tổng đăng ký lũy kế hơn 4 tỷ USD so với khoảng gần 15 tỷ của Hà Tĩnh và hơn 12 tỷ của Thanh Hóa), song tổng vốn thu hút hàng năm khá ổn định, không sụt giảm mạnh (như Thanh Hóa); không tập trung vào một vài siêu dự án mà phân bổ tương đối đồng đều, với quy mô khoảng 20 triệu USD/dự án so với mức trung bình hơn 12 triệu USD/dự án của cả nước (năm 2022, nếu tính cả năm 2023 thì quy mô trung bình còn lớn hơn). Đây là yếu tố giúp mức độ tăng trưởng GRDP và mức thu Ngân sách nhà nước không biến động lớn khi môi trường trong nước, quốc tế biến động bất lợi.

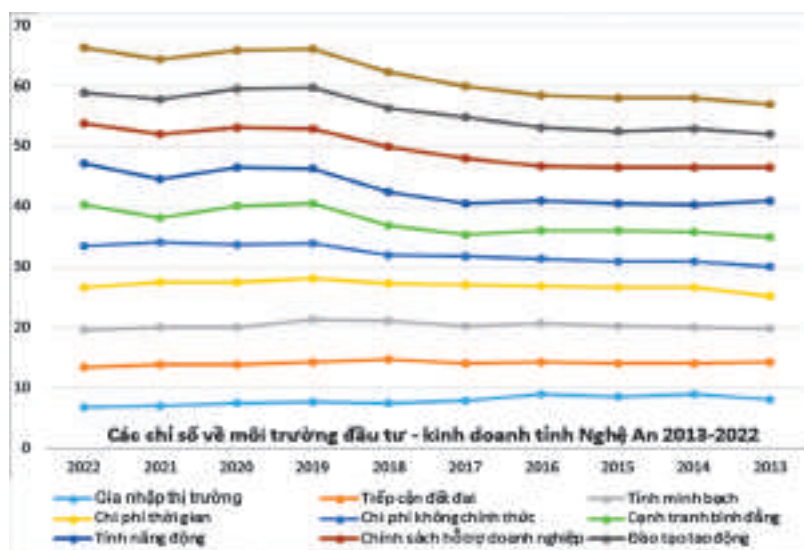
Đặc biệt, gần đây, có tới 5 doanh nghiệp công nghệ tương đối lớn như Foxconn, Luxshare, Goertek, Everwin và Juteng đã rót hơn 1,3 tỷ USD vào tỉnh, dự kiến tạo ra hơn 86.000 việc làm. Ngoài ra, còn có một số dự án đầu tư vào công nghệ xanh. Những đặc điểm trên cho thấy dấu hiệu ban đầu về tính bền vững của các dự án FDI vào Nghệ An so với nhiều tỉnh thành khác. Tất nhiên, cần lưu ý là tất cả những dự án FDI công nghệ cao trước mắt vẫn nhằm khai thác lợi thế so sánh giá rẻ về nhân công và giá thuê đất rẻ của Nghệ An. Về lâu dài, các dự án cần có tác động lan tỏa, sâu sắc hơn lên nền kinh tế địa phương. Và để làm được điều đó Nghệ An còn nhiều việc để làm.

PV: *Ông đánh giá như thế nào về các yếu tố quyết định sự gia tăng rõ nét dòng vốn FDI vào Nghệ An thời gian gần đây là gì?*

TS. Lê Xuân Sang:

Một là, để khẳng định chính xác đâu là những yếu tố khiến FDI vào một địa phương cần nhận dạng chính xác, đầy đủ cả các yếu tố chủ quan của Nghệ An và yếu tố khách quan trong nước, khu vực châu Á và quốc tế. Tất nhiên, một cách nhận dạng khá chính xác là dựa trên góc nhìn của chính các nhà đầu tư, với góc nhìn toàn khu vực, toàn quốc và sự nhìn nhận về lợi thế, tiềm năng của địa bàn đầu tư là tỉnh Nghệ An. Kết cấu hạ tầng thường là một yếu tố được cân nhắc kỹ trước hết khi đầu tư. Thực vậy, so với các tỉnh trong khu vực (có vị trí địa kinh tế và mức phát triển kinh tế tương đồng) và so với Nghệ An, gần đây điều kiện hạ tầng đã, đang và sẽ được cải thiện mạnh mẽ khi tỉnh đã huy động và ưu tiên nguồn lực đầu tư phát triển hệ thống kết cấu hạ tầng trọng điểm giai đoạn quy hoạch 2021-2025 đã được phê duyệt, như: Cảng nước sâu Cửa Lò; Đầu tư nâng cấp, mở rộng Cảng hàng không quốc tế Vinh; Đường giao thông nối Vinh - Cửa Lò (giai đoạn 2), thực hiện Dự án đường bộ cao tốc Bắc - Nam đoạn qua địa bàn tỉnh. Ngoài ra, việc mở rộng thành phố Vinh, các giải pháp liên quan đến mặt bằng, quỹ đất thu hút đầu tư cũng được tỉnh đẩy mạnh. Những bước tiến mạnh mẽ giúp nhà đầu tư tin rằng hiệu quả đầu tư sẽ tăng nhờ giảm chi phí kinh doanh và tác động tích cực của hiệu ứng kết tụ kinh doanh. Bên cạnh đó, việc Nghệ An được hưởng cơ chế đặc thù cũng tạo kỳ vọng cho các nhà đầu tư về nguồn lực đầu tư mới (nhất là từ ngân sách nhà nước) phát triển kết cấu hạ tầng và phát triển kinh tế - xã hội địa phương, kể cả vùng miền Tây.

Hai là, môi trường đầu tư - kinh doanh tỉnh trên một số phương diện đã được cải thiện rất đáng kể và khá rõ nét trong 5 năm gần đây (theo đánh giá của Liên đoàn Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI)), nhất là trên các phương diện như thiết chế pháp lý, chính sách hỗ trợ doanh nghiệp, tính năng động của chính quyền, mức độ cạnh tranh bình đẳng. Đây là những lĩnh

vực quan trọng quyết định tính hấp dẫn của địa bàn đầu tư.

Các biện pháp hoàn thiện môi trường đầu tư - kinh doanh được thể hiện ở thực tiễn từ năm 2019, Nghệ An đã bắt đầu thực hiện sách lược “5 sẵn sàng”. Tính năng động được cải thiện đáng kể thể hiện sự thay đổi trong chính sách xúc tiến, thu hút đầu tư và sự kết hợp với các chính sách xúc tiến khác; đặc biệt là, với sự vào cuộc quyết liệt các cấp, nhất là của lãnh đạo

tỉnh. Dự kiến tỉnh thu hút được thêm những dự án công nghệ cao, quan trọng hiện nay như công nghệ số, trí tuệ nhân tạo, những ngành có thể khai thác hữu hiệu tiềm năng nguồn nhân lực của Nghệ An, Hà Tĩnh và Thanh Hóa, thúc đẩy FDI có tác động tích cực, dài hạn và lan tỏa sâu, rộng hơn lên nền kinh tế tỉnh.

Ba là, hiệu ứng “hái quả cành thấp trước” bắt đầu “phai nhạt”, nghĩa là những địa bàn đầu tư thuận lợi (các trung tâm kinh tế lớn như Tp. Hồ Chí Minh, Hà Nội và các tỉnh cận kề) bắt đầu trở nên đắt đỏ về giá thuê đất, nhân công và chi phí đầu tư kinh doanh, thậm chí không còn chỗ/dư địa đầu tư; trong khi đó, các điều kiện hấp dẫn hơn (như giá nhân công, giá và mức độ lấp đầy khu công nghiệp; đặc biệt là hạ tầng được cải thiện nhanh) nhà đầu tư sẽ được hưởng khi đầu tư vào Nghệ An. Tuy nhiên, yếu tố này ít thuyết phục so với yếu tố đầu nêu trên khi xem xét sự sụt giảm FDI của Thanh Hóa, Quảng Bình và/hoặc mức tăng ít đột biến của Hà Tĩnh.

Bốn là, yếu tố quốc tế gần đây có những thuận lợi cho việc thu hút FDI vào Việt Nam nói chung và Nghệ An nói riêng. FDI đăng ký và giải ngân vào Việt Nam đã tăng đáng kể gần đây trong khi một số nước giảm. Có nhiều yếu tố, nhất là yếu tố địa kinh tế, địa chính trị khiến luồng FDI, trong đó có FDI của Trung Quốc chuyển dịch theo hướng né và/hoặc tản bột sang Việt Nam do; (1) chiến tranh thương mại, công nghệ giữa Trung Quốc và Mỹ; (2) FDI các nước Bắc Á như Nhật Bản, Hàn Quốc, Đài Loan chủ động giảm thiểu rủi ro địa chính trị, thực hiện chính sách Nam tiến mới, trong đó, Việt Nam và Indonesia là hai địa bàn được các nhà đầu tư cho hấp dẫn nhất (đặc biệt là trữ lượng đất hiếm (Việt Nam), Indonexia (Nikel)); và (3) Giá nhân công tại Trung Quốc đã tăng gấp 2-3 lần so với Việt Nam, cùng với tình hình phức tạp kéo dài của đại dịch Covid-19 khiến mức lợi nhuận và tính bền vững kinh doanh của doanh nghiệp FDI, kể cả của Trung Quốc giảm đáng kể.

PV: Nghệ An là một tỉnh thuộc nhóm đi sau trong thu hút FDI, theo ông NA nên rút ra bài học gì từ các địa phương đi trước để phát huy được mặt tích cực của FDI và hạn chế thấp nhất tác động tiêu cực nhằm phát triển bền vững, thưa ông? Cần có những định hướng chính sách gì để thu hút FDI chất lượng cao nhiều hơn, bền vững hơn?

TS. Lê Xuân Sang:

Thành tựu hai năm gần đây của Nghệ An là rất đáng khích lệ, tuy nhiên, tính bền vững trong

thu hút FDI phụ thuộc nhiều vào mức độ nỗ lực (tính quyết liệt, bền bỉ và sáng tạo) của Nghệ An trong cải thiện môi trường thể chế và hạ tầng đầu tư - kinh doanh trong bối cảnh cạnh tranh thu hút đầu tư giữa Việt Nam và các đối thủ quốc tế và giữa các tỉnh trong nước ngày càng khốc liệt. Kinh nghiệm đầu tiên tôi quan sát được từ kinh nghiệm quốc tế và kinh nghiệm trong nước, ví dụ, các tỉnh miền núi phía Bắc cho thấy chất lượng môi trường kinh doanh - đầu tư có mối quan hệ hữu cơ tới kết quả thu hút FDI trong trung và dài hạn (2 năm và 5 năm). Lưu ý là cải thiện môi trường kinh doanh, nhất là cải cách thể chế là cách thức tốt nhất, bền vững nhất, hiệu quả nhất (kể cả chi phí thực hiện) và đặc biệt là khó bị trục lợi nhất,... để vừa thúc đẩy tăng trưởng kinh tế nói chung và thu hút FDI nói riêng. Các nhà đầu tư, nhất là đến từ các nước phát triển rất quan tâm đến phương diện này khi lựa chọn, quyết định đầu tư. Nghệ An đã có nhiều nỗ lực cải thiện môi trường kinh doanh, tuy nhiên, mức nỗ lực chưa đủ mạnh, toàn diện bằng các tỉnh khác (như kết quả khảo sát của VCCI chỉ ra trong các phương diện tiếp cận đất đai, chi phí kinh doanh, tính minh bạch) đã khiến vị thế cạnh tranh (chỉ số PCI) chậm được cải thiện.

Tiếp theo là xây dựng, cải thiện hệ thống kết cấu hạ tầng, nhất là hạ tầng giao thông và hệ thống hạ tầng thông tin và truyền thông có ý nghĩa quan trọng trong việc tăng tính hấp dẫn của nước nhận đầu tư. Sự tương quan cũng có thể thấy rõ trong nhiều địa phương Việt Nam.

Ba là, chất lượng nguồn nhân lực có ý nghĩa quan trọng trong thu hút FDI. Kinh nghiệm nhiều địa phương, ví dụ, kinh nghiệm Bến Tre và Tiền Giang cho thấy chất lượng nguồn nhân lực có ý nghĩa như thế nào khi thu hút và hấp thu lượng vốn ngoại này.

Có tầm nhìn đúng đắn trong dài hạn và thực hiện một cách kiên định, có trọng tâm là chìa khóa của thành công. Nghệ An đã có nhiều bước chuyển rõ nét trong thời gian gần đây. Tuy nhiên, trong bối cảnh cạnh tranh khốc liệt quốc tế và trong nước trong thu hút, cùng tình hình địa kinh tế, địa chính trị và nhiều diễn biến phức tạp, việc định hướng các bước đi, trình tự sắp tới có ý nghĩa hết sức quan trọng, đòi hỏi không nên chủ quan, hài lòng sớm, ngược lại cần có những nỗ lực, nhất là ý chí chính trị lớn hơn, với việc hoạch định chính sách có tính kiến tạo nhiều hơn, phức hợp hơn.

Cùng với những cơ chế đặc thù mới được nhận và quy hoạch phát triển kinh tế - xã hội gần đây, cần nỗ lực tiến nhanh hơn trong cải thiện môi trường kinh doanh, đầu tư so với “thiên hạ”, nhất là những phương diện chậm tiến triển. Tuy nhiên, cần lưu ý là, từ năm 2024, với việc cam kết tham gia Thỏa thuận thực hiện Thuế tối thiểu toàn cầu khiến các khuyến khích về thuế thu nhập doanh nghiệp trở nên kém hấp dẫn đối với một số nhóm ngành cần thu hút FDI mà cần linh hoạt sử dụng các cơ chế, chính sách khác để thu hút, giữ chân FDI. Thúc đẩy nhanh việc nâng cao chất lượng và tính đồng bộ của hệ thống kết cấu hạ tầng.

Đặc biệt, tạo dựng từng bước vững chắc để hoàn thiện môi trường sinh thái đổi mới sáng tạo, xây dựng Nghệ An thành Trung tâm Đổi mới sáng tạo, Khoa học công nghệ vùng Bắc Trung bộ. Những bước đi này cũng đồng thời giúp nâng cấp chất lượng nguồn nhân lực trong vùng. Cần nỗ lực lớn hơn, đòi hỏi sáng tạo nhiều hơn trong tái cơ cấu, chức năng, định hướng hệ thống trường học, nhất là đại học, dạy nghề theo hướng phục vụ kịp thời nhu cầu đổi mới sáng tạo, các xu hướng mới và phát huy nhanh được tiềm năng con người xứ Nghệ, nhất là phục vụ nắm bắt, phát triển các ngành công nghệ cao, công nghệ 4.0 để thu hút FDI công nghệ cao nhiều hơn và bền vững hơn, tăng giá trị gia tăng của địa phương trong khu vực này.

Xin cảm ơn Tiến sĩ về cuộc trò chuyện!□

HỒ THỦY (thực hiện)